

PLAN DESETI TRAVANJ I(LI) OPERACIJA GVARDIJAN

U svibnju 1945. godine, kada se većina hrvatske vojske i vodstva NDH povlačila prema austrijskoj granici, mnogi su odlazili s nadom da će se uskoro ipak vratiti u domovinu. Hrvatska emigracija nastojala je od početka svog izgnanstva ubaciti u Jugoslaviju ljude koji su trebali ustaško vodstvo u Austriji izvijestiti o stanju u zemlji. Tako je, primjerice, 28. travnja 1946. u Jugoslaviju ušao ustaški bojnik Ante Vrban. On je na nagovor pukovnika Jakova Džala i samog Pavelića u šest mjeseci obišao Slavoniju te Bosnu i Hercegovinu. Vrativši se preko Mađarske u Austriju, o svojim je zapažanjima potanko izvijestio ustaško vodstvo. U svom je izvješću osobito naglasio da je u mnogim krajevima došao u dodir s oružanim grupicama koje su se borile protiv postojećeg jugoslavenskog komunističkog sustava.

I neki prebjeci koji su se uspjeli prebaciti u Austriju, preuveličavali su brojno stanje tih oružanih grupa u zemlji, nazvanih "križarima", i njihove akcije, ali su i izmišljali čitave nepostojeće grupe. Iz pričanja ovih ljudi moglo se zaključiti da su "križari" u zemlji jaka i dobro organizirana snaga, a ne niz nepovezanih skupina. Strani je tisak također primao te priče kao gotovu stvar, a osobito su takve vijesti prenosili hrvatski emigrantski listovi. I po izbjegličkim logorima u Austriji i Italiji širila se propaganda o rastućem otporu u Jugoslaviji.

Vodstvo u emigraciji računalo je i s neizbježnim sukobom između Istoka i Zapada te je na tome gradilo svoje planove. Emigranti su taj mogući sukob željeli iskoristiti za povratak u zemlju i ponovno preuzimanje vlasti. Govorilo se da Amerikanci rade na stvaranju bloka katoličkih zemalja u Europi, u koji bi spadale, primjerice, Austrija, Čehoslovačka, Mađarska i Hrvatska. Stoga je od postrojnika Lovre Sučića i zapovjednika ustaša Božidara Kavrana potekla inicijativa za stvaranje Hrvatskog državnog odbora u Austriji. Po njima je zadatak tog Odbora trebao biti pripravljanje i dizanje ustanka u zemlji na području bivše NDH. Isto je tako taj Odbor trebao pripremiti i grupe časnika koje bi se kasnije ubacile u zemlju radi organiziranja oružanih grupa. Emigranti su stupili u kontakt i s nekim stranim obavještajnim službama. Od njih su dobili obećanje da će ih opskrbiti potrebnim materijalnim i tehničkim sredstvima, a za protuuslugu su trebali slati izvješća o stanju u Jugoslaviji. Skupivši sve ove navedene informacije, Kavran je odlučio poslati u zemlju prvu grupu emigranata. Za put je odredio ustaške bojnike Ljubu Miloša i Antu Vrbana te rojnika Luku Grgića. Kavran ih je prije polaska uvjeravao da će zacijelo moći ostvariti suradnju s pristašama HSS-a u zemlji. Zadatak im je, pak, bio organiziranje i povezivanje tih grupa.

Kako su se u inozemstvu širile vijesti o "rastućem otporu komunističkoj strahovladi", i ustaški emigranti po logorima u Italiji ponadali su se da će se moći vratiti u domovinu i ponovno uspostaviti NDH. S tim ciljem nastao je među tim emigrantima "**Plan Deseti travanj**". Većim dijelom sastavili su ga ustaški dopukovnik Josip Tomljenović i bojnik Krešo Župan. U njemu je detaljno obrađen način vođenja borbe protiv komunističke vlasti, data je organizacijska struktura borbenih grupa, predviđeni su nivoi buduće vlasti, način funkcioniranja te odnosi između civilnih vlasti i vojnih postrojbi.

Sastavljači plana doznali su da je u Austriji osnovano vodstvo za vođenje borbe protiv Jugoslavije. Stoga su se povezali s Kavranom te mu predložili povezivanje obiju akcija, osobito kad su doznali da su neki ljudi već poslani u Jugoslaviju. Kavran je u prvom trenutku s nepovjerenjem prihvatio njihov prijedlog zbog ranijeg sukoba između njega i generala Ante Moškova koji je imao jak utjecaj među emigrantima u Italiji. Moškov je bio u sukobu s Pavelićem zbog toga što mu nije želio isporučiti državno zlato bivše NDH pa je i ova grupa s

Tomljenovićem na čelu bila pod sumnjom. Kad je nađeno kompromisno rješenje između ova dva plana, Kavran je odlučio da pod pseudonimom "*Gvardijan*" ode u Italiju te da u tamošnjim logorima izabere ljude za slanje u Jugoslaviju.

Grupama odabranim za ubacivanje u zemlju bili su predočeni sljedeći zadaci: istražiti mjesta djelovanja ustaških boraca Luburića, Bobana, Sudara, Bogdanića i Štitića; sudjelovanje žena u akciji; izmjena naziva boraca "*križari*", koji je u sebi sužavao nacionalnu bazu na Hrvate kršćane, ustvari jedino na katolike; pitanje prometa stare valute; prihvaćanje i sigurni smještaj ugroženih visokih dužnosnika iz NDH u inozemstvu (ministara i državnih tajnika); potreba uključivanja i intelektualaca (liječnika, veterinaru, svećenika); problem naoružavanja boraca. Za Bobana se pretpostavljalo da se sa svojim pristalicama kreće po šumama Bilogore.

U noći 18. svibnja 1947., u stanu pukovnika Džala, održan je sastanak povodom prvog prelaska granice. Vrbanu i Ljubi Milošu dane su upute, a Kavran je nazočne izvjestio kako mu je Leon Zlatar poručio da je kanal preko Gole osiguran te da će prva grupa moći preko granice za sedam dana, 25. svibnja.

Glavni vodiči prilikom prelaska jugoslavensko - mađarske granice u Prekodravlju bili su Martin Nemeč ml. i Zlatar, koji se skrivao u Mađarskoj od 28. siječnja 1946. godine. Nemeč ga je koncem ožujka 1947. posjetio u Gykenyesu te su zajedno htjeli preko granice u Golu. Nakon neuspješnog pokušaja ponovno su se sastali u svibnju te je Nemeč Zlataru poručio da ima trojicu kolega "*koji bi htjeli otići po svoje familije*". To je zapravo bila prva grupa ustaša koja je ušla u Jugoslaviju 7. lipnja, nakon što je Zlatar uspostavio kanal preko Mađarske do Gole. Bili su to Miloš, Vrban i Grgić. Granicu su prešli između Gole i Ždale, a u Goli ih je prihvaćao Ivo Pobi. Nemeč je obećao da će ih s "*križarima*" spojiti njegovi ljudi u Bakovčicama, Terezija Orahovac i Bara Topolko. Miloš je po Nemeču poslao Kavranu izvješće da na koprivničkom području ne postoji nikakva križarska skupina te da odlaze dalje.

Jedan od glavnih posrednika u prebacivanju emigranata u Goli bio je i Josip Peroš. Njega je isto tako Nemeč posjetio u svibnju 1946. godine. Nemeč ga je trebao jer je Peroš bio "dovlasničar", odnosno imao je posjed s obje strane granice te ju je mogao nesmetano prelaziti. Peroš je istodobno bio veza između Nemeča i njegove majke u Koprivnici preko Marice Prvčić. Stupivši u kontakt sa Zlatarom i Pobijem, i sam je sudjelovao u prebacivanju prve grupe. Za zadatak je dobio da organizira prebacivanje čamcem preko Drave za ove i nadolazeće emigrante te da vodi računa o smještaju i prehrani u selu.

OZN-a je već znala za ovu akciju ustaške emigracije te se jedan njezin agent trebao spojiti s ovom prvom grupom u Bakovčicama. Oni su, međutim, već otišli iz sela u pravcu Papuka. Nakon nekoliko dana lutanja Papukom, Diljem, Psunjom i Babjom Gorom, uvjerali su se da nema "*križarskih*" skupina te su krenuli natrag, namjeravajući se vratiti u Austriju. Na povratku su 19. srpnja naišli na agenta OZN-e koji se povezao s grupom, a istovremeno je o njima javio svojoj centrali. Predstavio se da je pripadnik grupe bojnika Mikulčića kojega su ovi osobno poznavali pa su utanačili sastanak s njime za dva dana. Tada je Miloša i Vrbana OZN-a uhvatila, a Grgića likvidirala. U istrazi su obojica detaljno ispričali daljnje planove njihovih kolega u emigraciji pa je OZN-a za Hrvatsku odmah krenula dalje u akciju.

OZN-a je svojim kanalima uputila Kavranu krivotvoren dopis, javivši da se prva grupa na Papuku povezala s "*križarima*". Posebno je naglašeno da na terenu nedostaje časnika i ostalih dužnosnika, čime je OZN-a željela uhvatiti časnike i političare višeg ranga. Kavran je stoga iz Austrije uputio i drugu grupu koja je prešla granicu 20. srpnja. Vijest o njihovom dolasku OZN-a je saznala od seljaka iz okolice Koprivnice i Đurđevca koji su javili da su primijetili "*petoricu čudnih planinara s naprtnjačama*". Oni su iz Gole krenuli u Suhopolje gdje ih je čekao od OZN-e vrbovan Jandro Subotičanac. Išli su poljem izbjegavajući naselja, a na pitanje znatijelnika odgovarali su da idu "*iz šume u šumu*". Ondje su 29. srpnja sva petorica i uhvaćena.

Daljnijim ispitivanjima uhićenih agenata doznalo se da se za dolazak pripremaju još neke grupe. Stoga je OZN-a od Kavrana i Vrbana uspjela izvući da pišu krivotvoreno izvješće o stanju zemlji, u kojem je napisao da su u centar stigla i ova petorica. Subotičančev sin odnio je taj spis OZN-inom čovjeku Stjepanu Pobiju u Golu, a potom ga je Zlatar iz Gykenyesa trebao prosljediti Kavranu. Tada je, međutim, došlo do zastoja u daljnjem ubacivanju emigranata jer je u međuvremenu mađarska policija ubila Nemeča i uhitila Dragu Kutlešu. Njih dvojica su služili kao vodiči iz Austrije do jugoslavenske granice pa im je trebalo naći zamjenu i provjeriti kanal. Zlatar je u izvješću od 11. kolovoza 1947., upućenom "*Zapovjedništvu hrvatskog otpora u šumi*", objasnio na koji način je Nemeč poginuo, a Kutleša uhićen. Kutlešu su potom Mađari izručili jugoslavenskim vlastima, koji-

ma je u zapisniku izjavio da ih je zacijselo netko prijavio mađarskoj policiji koja je opkolila kuću i kasnije pucala. Nakon pogibije Nemeca i uhićenja Kutleše, nastala je panika kod njihovih suradnika u Mađarskoj i u Goli. Svi su se bojali da će isto tako biti uhićeni i kažnjeni.

UDB-a je na svaki način nastojala da se nastavi započeta akcija ustaške emigracije. Znatnu ulogu u tome odigrao je bivši ustaški logornik iz Županje, Ivo Kozarac. On je osobno poznao Kavrana, a bio je i u rodbinskim vezama s nekim emigrantima. Kozarac se uspio sastati sa Zlatarom i Pobijem. Čuvši da Kavran nije dobio pismo, nagovorio je Zlatara da ga pod svaku cijenu mora predati. Ništa ne sumnjajući da je upleten u UDB-inu mrežu, otputovao je 1. rujna prema Austriji. Vratio se 17. rujna, a dan kasnije u Goli se jedan agent sastao s njim i novopridošlom devetoricom, od ukupno 14 emigranata koliko ih je u ovoj skupini došlo. Sa sobom su nosili šifre i upute za rad s radio - stanicom, a prebacili su se u dvije grupe: osmorica u noći 19. rujna, a sljedeće noći preostala šestorica. OZN-ini agenti su odmah uhvatili prvi dio grupe i privremeno su ih, žicom povezane, smjestili u jednu ovelu prostoriju Opunomoćenstva u Koprivnici (današnja zgrada Glasa Podravine). Tijekom noći 20. / 21. rujna vode grupe Krešo Župan i Rudolf Mur uspjeli su se osloboditi u nadi da će pobjeći kroz otvoreni prozor. Tu borbu za život i smrt između njih i čuvara detaljno je opisao Goran Vuković u knjizi **"Operacija Gvardijan"** (Zagreb, 1958.): *"Zahvaljujući njihovoj nebudnosti, Župan i Mur neprimjetno su se primakli jedan drugome. Kako su im ruke bile vezane na leđima, čuvari nisu primijetili da pokušavaju jedan drugome osloboditi ruke. Nakon stanovitog vremena to im je i uspjelo. Odvezali su ruke i čekali pravi trenutak da se bace na čuvare. Župan je zamolio čuvara da mu pripali cigaretu, a ovaj mu je odgovorio da ne puši. Župan je na to rekao da se cigarete nalaze u gornjem džepu njegove bluze i zamolio ga da mu izvodi jednu i zapali. Ne sluteći ništa čuvar je krenuo k njemu. Župan je odjednom skočio i rukama zgrabio čuvara. Nastalo je hrvanje. Drugi je čuvar priskočio u pomoć, ali je u taj čas skočio Mur na njega. Župan je bio fizički jači od čuvara, ali mu nije uspjelo da mu otme oružje. Nastojao je ondje da čuvara privuče k prozoru koji je bio širom otvoren. Čuvar se opirao, ali ga je Župan centimetar po centimetar vukao k prozoru. Još ih je malo dijelilo do prozora. Drugi čuvar, koji se hrvao s Murom, uočio je Županove namjere i shvativši opasnost nastojao je što prije svladati svog protivnika. Nakon nekog vremena to mu je uspjelo. Udario ga je nenadano nogom u trbuh, a zatim ga ubio iz pištolja. Bilo je krajnje vrijeme. Župan se već nalazio pod prozorom i svakog je trenutka mogao odgurnuti čuvara i prebaciti se kroz prozor. Možda bi Župan to i učinio da drugi čuvar nije bio brži. Odjeknuo je još jedan pucanj i Župan se zateturio i srušio. Začuvši pucnjavu, Pero, Čedo i ostali za čas su se našli u sobi. Opazivši zgrčena tijela dvojice protivnika i čuvara još zadihane bilo im je sve jasno. I pored prijekora zbog nebudnosti i lakovjernosti, bili su zadovoljni ishodom borbe. Iako je sve visilo na niti, akcija je bila spašena."*

Nedugo zatim uhvaćena je i druga polovica ove grupe te su svi zajedno prebaćeni u Zagreb. Istovremeno je Zlatar zatražio da ostane petnaestak dana u Goli jer su mađarske vlasti uhitile njegova stanodavca u Gyekenyesu. OZN-a je to preko svojih agenata odbila, obrazloživši mu da *"hrvatski narod od njega zahtjeva da ostane u Mađarskoj i uspostavi nove baze, a Miloševo izvješće da odnese u Austriju"*.

Nasuprot Županove zabrane da se novi ljudi ne smiju slati ako se netko iz njegove skupine ne vrati, Kavran je na put bez povratka poslao i četvrtu grupu. Uhićena je neposredno nakon prelaska granice 25. listopada 1947., a UDB-a, koja se već ispraksirala za tu akciju, već je rutinski organizirala hvatanje.

Mjesec dana kasnije granicu je prešla peta skupina u dva dijela: 29. studenoga i 1. prosinca. Obje skupine odmah su uhvaćene sljedećeg dana. Peta skupina ustaških emigranata bila je zadnja koja se ubacila u Jugoslaviju preko Mađarske i Gole. Cijela šesta skupina pala je Rusima u ruke u Mađarskoj 20. siječnja 1948. godine. Do potpunog prekida ovog kanala došlo je 6. veljače kada je mađarska policija uhitila Leona Zlatara te ga predala beogradskoj UDB-i. Iskoristivši priliku kad su ga odvezali od drugog uhapšenika, Zlatar je uspio pobjeći iz vlaka prilikom prepraćivanja iz Beograda u Zagreb na stanici u Dugom Selu. UDB-a je vjerovala da će se pojaviti u Goli jer u Mađarsku više nije mogao. Zlatar je, pak, nakon bijega uskočio u jedan vagon teretnog vlaka koji je išao prema Zagrebu te je u Sesvetama iskočio i uputio se u obližnje selo. Navratio je sljedećeg jutra kod nekog seljaka, a ovaj ga je prijavio. Milicija ga je uhvatila u zoru 8. veljače, a pri ponovnom pokušaju bijega, pogodili su ga u list desne noge.

Nakon prekida mađarskog kanala, UDB-a je nastojala pridobiti Kavrana da nastavi s prebacivanjem grupa preko Slovenije. Nakon kratkog zastoja, nove su skupine emigranata počele pristizati preko austrijsko-slovenske granice kod Leibnitz. Prva grupa na tom kanalu pala je UDB-i u ruke 23. ožujka 1948. godine,

prema istom scenariju kao i prethodne. Tako je uhvaćeno još 11 skupina sa 47 emigranata. Osjetivši da bi emigracija ipak mogla doznati o zbivanjima u zemlji, UDB-a je odlučila uhvatiti i samoga Kavrana i tako završiti akciju. On je i sam već želio doći u zemlju, ali je Pavelić odugovlačio s njegovim odlaskom, napisavši mu da se "u Austriji priprema organizacija emigranata iz Istočne Europe za borbu u istočnoeuropskim zemljama". UDB-a je zato tražila dovoljno čvrst razlog da Kavran ipak dođe. Stoga mu je poslan radiogram u kojem je javljeno da će se "na Pohorju održati savjetovanje svih opozicijskih skupina u zemlji i da je napad Informbiroa na Jugoslaviju stvorio nove i dobre uvjete za hitno proširenje akcije". UDB-a je osobito istaknula da je "potrebno da netko od vodstva odmah dođe u zemlju, na lice mjesta". Kavran je nasjeo i nakon prelaska granice 3. srpnja odmah je uhićen.

Njegovim hvatanjem za UDB-u je "**Operacija Gvardijan**" uspješno završila, a domaća javnost do tada uopće nije bila upoznata s akcijom. Tek je 12. kolovoza u dnevnim novinama izašlo "**Saopćenje Ministarstva unutrašnjih poslova NR Hrvatske**" u kojemu su popisane sve grupe: 1. grupa: LJUBO MILOŠ, ustaški bojnik i zapovjednik logora Jasenovac, Stara Gradiška i Lepoglava; ANTE VRBAN, ustaški bojnik, na dužnosti u logoru Stara Gradiška, i LUKA GRGIĆ, ustaški rojnik. Uhvaćeni su dana 20. srpnja 1947. godine, kojom prilikom je Grgić poginuo, 2. grupa: ing. BOŽIDAR PETRAČIĆ, ustaški bojnik i stožernik u Vinkovcima; VJEKOSLAV ŠPANIČEK, ustaški natporučnik i zapovjednik satnije; STJEPAN KRIŽANIĆ, poručnik vojnog redarstva; VLADIMIR HRANILOVIĆ, natporučnik vojnog redarstva, i ing. JOSIP JEZOVIŠEK, organizator ustaške špijunaže u kotaru Dvor na Uni. Čitava grupa pohvatana je dana 29. srpnja 1947. godine, 3. grupa: MILAN PRIBANIĆ, pukovnik Mačekove zaštite; BOŽIDAR NIČIĆ, četnički major-obavještajac, i DUŠAN TOŠIĆ, četnički organizator. Prebacili su se u Jugoslaviju morskim putem drugom polovinom kolovoza 1947. godine i odmah su pohvatani, 4. grupa: KREŠO ŽUPAN, ustaški bojnik; ing. FRANJO PETEK, ustaški satnik, na dužnosti u Jasenovcu i ustaški logorski pobočnik; ŽELIMIR LIKO, ustaški satnik-vojni svećenik; EDUARD PRIBILOVIĆ, ustaški natporučnik; IVAN VRAGOLOVIĆ, ustaški satnik; MIHAJLO ČOTA, ustaški zastavnik i logornik u Banja Luci; IVAN ŠOP, ustaški vodnik; IVAN ŠOŠIĆ, ustaški vodnik; MIRKO MARAKOVIĆ, ustaški zbirnik; PETAR JURČEVIĆ, ustaša; IVAN PRUSAC, ustaški zastavnik; SULJO HAJDAR, ustaša; RUDOLF MUR, ustaški logorski pobočnik. Ova grupa prešla je ilegalno jugoslavensku granicu 19. rujna 1947. godine i odmah su svi pohvatani, a Krešo Župan i Rudolf Mur prilikom hvatanja su poginuli, 5. grupa: JOSIP TOMLJENOVIĆ 'BRACO', ustaški dopukovnik i zapovjednik pukovnije; EDO KRŠUL, ustaški natsatnik i zapovjednik bojne; JURAJ PREKA, ustaški logornik; VINKO DUNDOVIĆ, ustaški poručnik i zapovjednik satnije; JURE BROZOVIĆ, ustaški zastavnik; MARTIN MESIĆ, ustaški zastavnik UNS-a; LJUBOMIR SUJIC, pitomac ustaške vojne akademije; ANTE BUDIMIR, gefrajter 'Vražje divizije'. Prešli su u grupi jugoslavensku granicu 24. listopada 1947. godine, a pohvatani su 25. listopada 1947. godine, 6. grupa: FILIP RADOŠ, ustaški satnik-povratnik; TODOR PANIĆ, Srbin, ustaški zastavnik; JURE MAJSTOROVIĆ, ustaški zastavnik; IVAN MARIĆ 'IKAN', oružnički narednik; ANTE ŠIMIĆ, rojnik ustaškog redarstva; IVAN CERANIĆ, ustaša-desetar 'Plave divizije'; STJEPAN BUNDIĆ, ustaša-mornarički dočasnik; ZVONKO BREZOVIĆ, ustaša; JAKOV ŠIMOVIĆ, ustaški rojnik; IVO MARIĆ, ustaša, IVAN VUČAK, ustaški rojnik. Ova grupa prešla je jugoslavensku granicu u dva dijela, i to 29. studenoga 1947. godine četvorica koji su sljedećega dana pohvatani, a ostali 1. prosinca 1947. godine, a pohvatani su 2. prosinca 1947. godine, 7. grupa: Od polovice veljače 1948. godine u zatvoru se nalaze vodiči ove grupe, i to: DRAGUTIN KUTLEŠA, ustaški dočasnik, i LEON ZLATAR, zapovjednik ustaške milicije u Goli, a ustaški poručnik MARTIN NEMEC poginuo je dana 30. srpnja 1947. godine, 8. grupa: NIKOLA RUBČIĆ, ustaški vodnik; MIJO JAVOR, ustaša; JAKOV MARTINOVIĆ, ustaša; JURE ŠKRBINA, ustaša, i TOMO SERTIĆ, ustaški rojnik. Prešli su jugoslavensku granicu 23. ožujka 1948. godine i istoga dana su pohvatani, 9. grupa: JAKOV MEDUNIĆ, ustaški rojnik; SLAVKO VIDAČKOVIĆ, njemački desetar - mornar; MARKO JURISIĆ, ustaša; BRANKO KUŠTRO, ustaški kotarski predstojnik, i IVICA GRŽETA, ustaški bojnik i šef ustaške cenzure. Čitava grupa prešla je jugoslavensku granicu 27. ožujka 1948. godine, a uhvaćeni su istoga dana, 10. grupa: ing. MIMO ROSANDIĆ, ustaški pukovnik i državni tajnik u Ministarstvu šuma NDH; JULIO ŠPALJ, ustaški stožernik; NIKOLA STANIĆ, ustaški zastavnik; MARKO BALENOVIĆ, ustaški vodnik; MILE MARKOVINOVIĆ, ustaški vodnik, i MILAN ŽILIĆ, ustaša. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 15. travnja 1948. godine i istoga dana su pohvatani, 11. grupa: PAVLE VUKIĆ, ustaški bojnik-povratnik; SLAVKO UNTERWEGER, ustaški natporučnik; VINKO PAVLAKOVIĆ, domobranski razvodnik; PAVAO PLAVŠIĆ, ustaški vodnik na dužnosti u UNS-u, i ADAM MILIČEVIĆ, ustaški zastavnik na dužnosti u Jasenovcu. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 4. svib-

nja 1948. godine, kada su i pohvatani, 12. grupa: BARIŠA ŽILIC, ustaški bojnik - povratnik; ZVONKO KEVIĆ, ustaša; JOSIP MATJAŠIĆ, ustaški zastavnik; PERO DUJMOVIĆ, ustaša, i JOSIP MARTIĆ, ustaša. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 19. svibnja 1948. godine, a pohvatani 19. svibnja 1948. godine, 13. grupa: IZIDOR STRMEČKI, ustaški natporučnik; NIKOLA PEHAR 'PUDO', ustaški zastavnik na dužnosti u Jasenovcu, i MATO VASILJ, ustaški zastavnik na dužnosti u Jasenovcu. Jugoslavensku granicu su prešli ilegalno 19. svibnja 1948. godine i istog dana su pohvatani, 14. grupa: JOZO MIHALJEVIĆ, rojnik njemačke SS - policije; VJEKOSLAV BUŠNJA, gefrajter 'Vražje divizije'; MIJO GAVRAN, ustaški vodnik; ANĐELKO CAR, ustaški dorojnik, i IVICA PAVELIĆ, ustaša-jurišnik. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 27. svibnja 1948. godine i istog dana pohvatani, 15. grupa: dr. EMIL TUK, šef župskog redarstva u Sarajevu; MIJO JAGARINAC, njemački mornar - radiotelegrafist; MIROSLAV NAGLIĆ, ustaški vodnik. Prešli su jugoslavensku granicu 1. lipnja 1948. godine i istog dana su pohvatani, 16. grupa: TAHIR ALAGIĆ, natsatnik ustaške legije na istočnom bojištu; dr. VLADIMIR SABOLIĆ, veliki župan u Brodu i Bjelovaru i državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova NDH. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 4. lipnja 1948. godine, te su toga dana i pohvatani, 17. grupa: VJEKOSLAV BLAŠKOV, ustaški poglavni pobočnik, član doglavničkog vijeća i ustaški povjerenik Radničke komore; TADIJA MANDIĆ, oružnički bojnik. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 12. lipnja 1948. godine, te su istoga dana pohvatani, 18. grupa: IVAN ŠMID, ustaški logornik i stožerni pobočnik; FRANJO KOVAČEVIĆ, ustaški vodnik; MATO KESEGIĆ, njemački mornar; KAZIMIR KUNA, ustaški rojnik; DRAGO LUČIĆ, ustaški logornik, i STIPE ČOVIĆ, ustaški vodnik. Prešli su ilegalno jugoslavensku granicu 4. lipnja 1948. godine, te su istoga dana pohvatani, 19. grupa: BOŽIDAR KAVRAN, ustaški stožernik za grad Zagreb i zapovjednik ustaša. Prešao je jugoslavensku granicu 3. srpnja 1948. godine kao Pavelićev zamjenik i organizator terorista. Istoga dana je uhvaćen."

Na ovom popisu nisu, međutim, svi koji su sudjelovali u ovoj akciji ustaške emigracije. Vodiči ovih grupa, osim spomenutih Nemeca, Zlatara i Kutleše, bili su još i Josip Brand, Ivica Hećimović, Srećko Rover i Paul Vučetić "Lojček". Dvojici se trag izgubio u Mađarskoj: Baziliju Lokateli i Anti Mlinareviću. U Sloveniji su zalutali Drago Krema i Danko Vidali te su se s Roverom vratili u Austriju. Cijelu šestu grupu zarobili su Rusi u Mađarskoj 20. siječnja 1948. godine: Đuru Krajnovića, Murata Loju, Marijana Orlića, Hamida Rdžima, Stjepana Šegu, Antu Vickovića, Ivana Vukovića i Božu Zelića. Osmu skupinu uhitila je već na polasku 22. lipnja 1948. austrijska policija: Stjepana Brkića, Stjepana Evačića, Esada Hurića, Stjepana Majdaka, Franju Vranjkovića i Antu Vukića. Glavnim sudionicima akcije, koje je UDB-a uspjela uhvatiti, suđeno je javno pred Vrhovnim sudom NR Hrvatske u Zagrebu, sa stankama od 10. do 27. kolovoza. Donosimo izvratke iz presude koji se odnose na dr. Vladimira Sabolića i Leona Zlatara: (...) L. opt. **Leon Zlatar**, nadimkom Pišta, sin Josipa i Mare rođ. Kralj, rođen 28.III.1906. u Goli, kotar Koprivnica, državljanin FNRJ, Hrvat, zanimanjem ratar, živio u Goli, bivši zapovjednik ustaške milicije, oženjen s Jelicom rođ. Mehkek iz Trnika, otac 1 djeteta, ima imetak kuću i 500 čhv. zemlje u Goli, pismen, u zatvoru od 1.II.1948., (...) LII. opt. **dr. Vladimir Sabolić**, nadimkom Malina, sin pok. Petra i Olge rođ. Starčević, rođen 31.VII.1900. u Križevcima, državljanin FNRJ, Hrvat, zanimanjem advokat i bivši državni tajnik, živio u Đurđevcu i kasnije u Zagrebu, Ribnjak 10, oženjen s Ivankom rođ. Nokić iz Pakraca, otac 1 djeteta, bez imetka, pismen, u zatvoru od 4. VI. 1948.

krivi su:

(...) LII. opt. **dr. VLADIMIR SABOLIĆ**

1. što je prije rata kao organizator svojim petokolonaškim radom pripremao okupaciju naše zemlje, pa je tako: 1. još 1932. godine uspostavio vezu s teroristima s Janka Puste u Mađarskoj, od kojih je primao poruke i materijale, te na osnovu toga vršio propagandu usmjerenu na razbijanje Jugoslavije; 2. kao tajnik Kotarske organizacije HSS za kotar Đurđevac radio na okupljanju i organiziranju petokolonaških elemenata, a od 1938. tijesno se povezao s poznatim izdajnicima Budakom, Kvaternikom i Lorkovićem u Zagrebu, od kojih je primao direktive, letke, proglase i ostali materijal, koji je rasturao po kotaru Đurđevac stvarajući na tom terenu ustašku organizaciju te i sam položio ustašku zakletvu 1940. godine;

3. rukovodio ustaškom organizacijom kotara Đurđevac, a koja je organizacija mnogo prije napada fašističkih agresora na našu zemlju odredila ustaške općinske čelnike i ostale ustaške funkcionere, a optuženog kao ustaškog povjerenika i tako se pripremala za izdaju naroda i domovine, dakle izvršio radnje koje su slabile obrambenu snagu zemlje uslijed čega su bili ugroženi mir, nezavisnost i nacionalna sloboda naroda Jugoslavije, čime je počinio krivična djela iz člana 3a Zakona o krivičnim djelima pro-

tiv naroda i države.

II. što je 9. travnja 1941. preuzeo položaj ustaškog povjerenika za kotar Đurđevac i u općinama toga kotara po unaprijed pripremljenom planu imenovao organizirane ustaše za općinske načelnike, a sam kao istaknuti ustaša postao u lipnju 1941. velikim županom u SL. Brodu, gdje je ostao do ožujka 1943., a od tada do svibnja 1944. bio veliki župan u Bjelovaru i konačno do sloma NDH državni tajnik i ravnatelj unutrašnje uprave u ustaškom Ministarstvu unutrašnjih poslova, pa je vršeci ove dužnosti kao naredbodavac odnosno izvršilac odgovoran:

2. kao veliki župan u Bjelovaru najuže surađivao s njemačkom vojskom i policijom, a naročito s tzv. "Hrvatsko - njemačkim oružništvom" (zvanim "Gestapovci"), kojima su zapovijedali zloglasni pukovnik Johann Vukich i kapetan Linke, a s kojima je polazio u zločinačke akcije, sporazumno s njima naređivao hapšenja i druge mjere terora i biv. organizator i naredbodavac masovnih i pojedinačnih hapšenja, zlostavljanja, pokolja, ubijanja talaca, pustošenja, paleža i pljačke imovine, pa je tako:

d. istog mjeseca (u listopadu 1943., op. Z. D.) u pohodu u pravcu Đurđevca, u kojem je sudjelovala njemačka vojska, Gestapovci i ustaški žandari, uhapšena brojna lica, od kojih su neki kao Turković Martin, Turković Kata i Francina Petar nakon mučenja pobijeni;

e. u ožujku 1944. prilikom pohoda na Đurđevac pohapšeno mnogo ljudi u Budrovcu, Čepelovcu, Đurđevcu i okolini Markovca, koji su ubijeni, kao Palčić Josip, Gregur Tomo, Golmajer Vida, Toplak Hugo, Magić Mijo, Grinfeld Antun i drugi, a u kojim je svim naprijed navedenim pohodima optuženi osobno učestvovao, dakle za vrijeme rata i neprijateljske okupacije postao funkcioner terorističkog aparata neprijatelja i radio kao organizator, naredbodavac i pomagač ubojstava, hapšenja, odvođenja u koncentracione logore, mučenja stanovništva Jugoslavije te paleža i pljačke privatne imovine,

čime je počinio niz krivičnih djela iz čl. 3 toč. 3 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države.

III. Nakon bijega u inozemstvo nastavio s radom protiv naroda i države priključivši se ustaškoj terorističkoj organizaciji i postao jedna od njenih rukovodećih članova, te je svojim djelovanjem u inozemstvu po vlastitoj inicijativi i po odobrenju ustaškog vodstva postao jedna od centralnih ličnosti za povezivanje i suradnju s inostranim špijunažama,

dakle organizirao i pomagao da se izvan zemlje organiziraju oružane bande i njihovo ubacivanje na područje države u cilju vršenja kriv. djela iz čl. 2 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, te i sam stupio u takovu bandu i poduzeo radnje, koje idu zatim, da se silom zbace vrhovni organi državne vlasti i uprave FNRJ, kao i vršio špijunažu dajući stranoj obavještajnoj službi podatke za rad protiv svoje zemlje te se u istom cilju ubacio u zemlju,

čime je počinio krivična djela iz čl. 3 toč. 1, 7 i 10 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

(...) L. opt. **LEON ZLATAR**

I. što je kao pripadnik ustaško-terorističkog aparata za vrijeme okupacije počinio:

1. kao pripadnik ustaške pripreme bojne učestvovao 1943. god. u hapšenju većeg broja stanovnika u Vel. Zdencima,

2. početkom 1944. god. kao zapovjednik ustaške milicije u Goli i Novigradu sudjelovao u ubojstvu i pljačkanju Šironja Mije iz sela Ždala, istodobno uhapsio njegovog nećaka Marka Sabolića, predao ga ustaškom natporučniku Cveku, te se Sabolić nije više vratio, a drugi dan uhapsio i zlostavljao lugara Baborca iz Ždale, te i njega predao istom ustaškom natporučniku,

3. u ožujku 1944. godine na čelu svoje ustaške milicije opljačkao kuću Maronića Mije, istoga uhapsio, preslušavao i zlostavljao, a nakon toga predao dvojici ustaša i naredio da ga odvedu u šikaru i ubiju, što su oni i učinili,

4. početkom travnja 1944. god. kao ustaški zastavnik upao u kuću Premec Agneze, tražeći od nje i ostalih ukućana da odaju boravište njezinog muža, a kada nije dobio traženi odgovor Premec Agnezu teško zlostavljao i opljačkao kovačku radionicu njezinog muža, te u istom mjesecu uhvatio na ulici Barčanec Valenta iz Gotalova i zlostavljao ga tražeći od njega da oda položaj partizana,

5. u društvu s Bobanovim ustašama na čelu svoje milicije sudjelovao u Virju u hapšenju četiri muškarca i jedne žene koje su zatim otjerali u logor odakle se nisu vratili, dakle za vrijeme rata i neprijateljske okupacije postao funkcioner terorističkog aparata neprijatelja, te radio kao pomagač i neposredni izvršilac ubojstava, hapšenja, mučenja, zlostavljanja i odvođenja u koncentracione logore stanovništva Jugoslavije, te vršio pljačku privatne

imovine, čime je počinio niz krivičnih djela iz čl. 3 toč. 3 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države. II. što je nakon oslobođenja pobjegavši iz zarobljeničkog logora i prebacivši se u Golu krio pred narodnim vlastima do početka 1946. godine, tada pobjegao u Mađarsku i tamo u ožujku 1947. god. povezao se s ustaškim teroristima Nemeč Martinom i Kutleša Dragom, organizirao s njima kanal za prihvaćanje i ubacivanje špijunsko - terorističkih grupa u Jugoslaviju, te od svibnja 1947. kada je prebacio prvu grupu u kojoj su se nalazili opt. Miloš i opt. Vrban do početka prosinca iste godine prebacio ukupno pet terorističkih špijunskih grupa, dakle izvan zemlje pomagao da se organiziraju oružane bande i njihovo ubacivanje na područje države u svrhu vršenja djela iz čl. 2 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države, čime je počinio krivično djelo iz čl. 3 toč. 7 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države. (...) Stoga se po čl. 4 stav 1 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države

OSUĐUJU

(...) III. Optuženi **dr. VJEKOSLAV SABOLIĆ**, na smrtnu kaznu, koja će se izvršiti vješanjem, te na kaznu trajnog gubitka svih građanskih prava i konfiskacije cjelokupne imovine.

(...) L. Optuženi **LEON ZLATAR**, na smrtnu kaznu, koja će se izvršiti strijeljanjem, te na kaznu trajnog gubitka svih građanskih prava i konfiskacije cjelokupne imovine.

Iz Prusčevih sjećanja prenosimo samo djelić atmosfere koja je vladala u velikoj sudskoj dvorani prilikom izricanja presuda: "I stvarno, došao je i taj crni dan. Bio je to 27. kolovoza 1948. godine. Dovedi su nas sve u dvoranu da nam izreknu osude. Oko devet ili deset sati prije podne uveli su nas u dupko punu dvoranu radoznale publike, većinom njihovih ljudi, među kojima je bilo i naših obitelji. Razularena rulja urlikala je: 'Vješala, vješala'. Predsjednik suda svojim je zvoncem nekako uspio umiriti podivljalu masu, a onda je nama zapovijedio da ustanemo. Odlučio sam promatrati svakog optuženika, da vidim kako će se držati za vrijeme izricanja osude. Zatim je počeo čitati imena, a iza svakoga čulo se samo: smrt. Sve do učitelja Nikole Stanića nije bilo druge osude, osim smrtno.

Teško je bilo ovo slušati, jer se odlučni moment primiče svakome, jer se svakome radi o biti ili ne biti. Premda smo mi bili spremni na junaštvo i na samu smrt, ipak smo se u tom času strašno osjećali. Kad čovjeku priopće da ga čeka smrt, odakle mu nema nikakvog spasa, onda on u tom momentu još jednom proživljava nešto neopisivo, nešto što izgleda kao ponavljanje ranijeg života, što još više u njemu pojačava želju za produženjem života. Kad zaista vidi da je sve gotovo, onda se ni jedan ne može oteti onom strašnom dojmu, da više ne pripada živima, nego da je već u tom času jednom nogom u grobu, da je već prava lešina, da zauvijek nestaje s lica zemlje, da se zauvijek dijeli od svojih najmilijih, da zauvijek odlazi u nepovrat i zaborav, onda svakome proklizne kroz grlo ona gorka pljuvačka, a lice oblije samrtni znoj."

Vrhovni sud izrekao je sljedeće kazne:

na smrt vješanjem, trajni gubitak svih građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne imovine:

Ljubo Miloš

Ante Vrban

Nikola Pehar

Adam Miličević

Mato Vasilj

Jakov Martinović

Božidar Kavran

Mime Rosandić

Vjekoslav Blaškov

Josip Tomljenović

Julije Špalj

Izidor Strmečki - Genc

Eduard Kršul

Rudolf Srnak

Božidar Micić

Emil Tuk

Branko Kuštro

Bariša Žilić

Ivan Šop

na smrt strijeljanjem, trajni gubitak svih građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne imovine:

Božidar Petračić

Ivica Gržeta

Mijo Jagarinec

Josip Jezovšek

Vlado Hranilović

Stjepan Križanić

Vjekoslav Španiček

Želimir Liko

Milan Pribanić

Dušan Tošić

Pavao Vukić

Todor Panić

Ivan Vragolović

Josip Matjašić

Franjo Petek

Martin Mesić

Jure Preka

Mihajlo Čota

Eduard Pribilović

Jakov Medonić

Tahir Alagić

Ivan Šmid

na kaznu prinudnoga rada u doživotnom trajanju, gubitak svih građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne imovine:

Vinko Dundović

Jure Brozović

na 20 godina prinudnoga rada, pet godina gubitka građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne imovine:

Nikola Rupčić

Nikola Stanić

na 18 godina prinudnoga rada, pet godina gubitka građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne imovine:

Zvonko Brezović

Marko Jurišić

Pero Dujmović

na 15 godina prinudnoga rada, pet godina gubitka građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne imovine:

Vinko Pavlaković

Milan Žilić

Ivan Ceranić

Stjepan Bundić

Ivan Prusac

Vrhovni sud NR Hrvatske u cijelosti je potvrdio gornje presude 20. rujna, a Prezidijum Narodne skupštine FNRJ nije uvažio 4. listopada molbe za njihovo pomilovanje. Zajednički su, prema zapisniku, pogubljeni na zagrebačkom groblju Mirogoju 10. listopada 1948. godine u 20 sati.

Istovremeno je Okružni sud u Bjelovaru 12. kolovoza 1948. sudio pomagačima u prebacivanju ustaških emigranata u Jugoslaviju. Većina njih bila je iz Prekodravlja, a presude su izrečene istoga dana:

1. **PEROŠ JOSIP**, po zanimanju zemljoradnik, sin Ivana i majke Kate rođ. Šestak, rođen 16.II.1925. g. u Goli, kotar Koprivnica, Hrvat, drž. FNRJ, stalno boravi u Goli, svršio 4 razreda osnovne škole, lično ne posjeduje ništa, već u zajednici s ocem, oženjen s Maricom rođ. Večenaj, navodno do sada sudski nekažnjavan, sada u istražnom

zatvoru od 8.VII.1948. g.

II. **POBI IVAN**, po zanimanju zemljoradnik, sin Stjepana i majke Mare rođene Gal, rođen 20.XI.1914. g. u Goli, kotar Koprivnica, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, posjeduje u zajednici s ocem 7 jutara zemlje i kuću, oženjen s Margaritom rođenom Večenaj, otac dvoje djece, navodno sudski nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

III. **VRTAČIĆ MIJO**, po zanimanju gostioničar, sin Josipa i majke Margarete rođene Poljanec, rođen 14.VIII.1898. g. u Koprivničkom Ivancu, kotar Koprivnica, stalno boravi u Goli, kotar Koprivnica, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, posjeduje inventar gostione i u zajednici sa ženom posjeduje vinograd, oženjen s Anom rođenom Lončar, otac dvoje djece, Josipa rođenog 1919. sada nepoznata boravišta i drugi Ivan rođen 1922. također sada nepoznata boravišta, do sada navodno sudski nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

IV. **ĆURBAŠIĆ ANTUN**, po zanimanju brijač, sin Mije i majke Kate rođ. Ivanušić, rođen 17.I.1900. u Liščanima, kotar Podr. Slatina, stalno boravi u Miholjancima, kotar Đurđevac, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 5 raz. osnovne škole i 3 razreda zanatske, posjeduje brijačku radnju, a u Voćinu posjeduje 2 jut. zemlje, oženjen s Marijom rođenom Ačić, otac troje djece, do sada navodno sudski nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

V. **SABOLIĆ NIKOLA**, sin Stjepana i Marije rođene Bobovec, po zanimanju zemljoradnik, rođen 3.XII.1901. g. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i sada boravi, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 razreda osnovne škole, bez imovine, oženjen s Justom rođenom Pongrac, otac dvoje djece, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

VI. **PEROŠ IVAN**, po zanimanju zemljoradnik, sin Franje i majke Ane rođene Kertig, rođen 20.VI.1899. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i stalno boravi, Hrvat, drž. FNRJ, pismen, svršio 4 raz. pučke škole, oženjen s Katom Šesta, otac četvoro djece, posjeduje 10 jutara zemlje i kuću i sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

VII. **HORVATIĆ IMBRO**, po zanimanju zemljoradnik, sin Josipa i majke Mare rođene Ledinski, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, rođen 4.XI.1902. u Novačkoj, kotar Koprivnica, gdje i sada boravi, posjeduje 2 i pol. jutara zemlje i kuću, oženjen s Terezom rođenom Antolić, otac 7 djece, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

VIII. **BEDENIK ĐURO**, po zanimanju zemljoradnik, sin Martina i majke Mare rođ. Zlatar, Hrvat, drž. FNRJ, rođen 21.IX.1900. u Novačkoj gdje i živi, pismen, svršio 4 raz. osnovne škole, oženjen s Katom rođenom Vedriš, otac četvoro djece, posjeduje kuću i 100 čhv. zemlje, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

IX. **POBI STJEPAN**, po zanimanju zemljoradnik, sin Martina i majke Mare rođ. Zlatar, rođen 21.IX.1892. g. u Goli, kotar Koprivnica, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 5 raz. osnovne škole i 2 opetovnice, posjeduje 2 i pol. rali zemlje i kuću, oženjen s Marom rođenom Gal, otac dvoje djece, sudski navodno nekažnjavan, sada u istražnom zatvoru.

X. **SUBOTIČANEC ANDRIJA**, po zanimanju zemljoradnik, sin Roka i majke Mare rođene Čimin, Hrvat, drž. FNRJ, rođen 28.X.1897. u Goli, kotar Koprivnica, sada stalno boravi u Virovitici, posjeduje 9 rali zemlje i kuću, oženjen s Marom rođenom Mehkek, otac troje djece, navodno sudski nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 14.VII.1948. g.

XI. **PERIĆ ANTUN**, po zanimanju zemljoradnik, sin Josipa i Magde rođ. Pobi, rođen 6.VII.1913. u Goli, kotar Koprivnica, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, oženjen s Anđelom Sinjeri, otac jednog djeteta Ivana, posjeduje kuću i 4 rali zemlje, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 6.VII.1948. g.

XII. **MEHKEK FRANJO**, po zanimanju zemljoradnik, sin Andre i majke Roze rođene Talan, rođen 6.X.1913. u Goli, kotar Koprivnica, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 3 razreda osnovne škole, u zajednici s punicom posjeduje kuću i 13 jutara zemlje, oženjen s Katom rođenom Večenaj, otac jednog djeteta, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

XIII. **PEROŠ FRANJO**, po zanimanju zemljoradnik, sin Ivana i majke Kate rođene Šestak, rođen 26.V.1922. g. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i stalno boravi, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, oženjen sa Šteficom rođenom Buzar, posjeduje kuću i 2 r. zemlje, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

XIV. **GROTIĆ IGNAC**, po zanimanju zemljoradnik, sin Pavla i majke Kate rođene Peti, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4

raz. osnovne škole, rođen 21.VII.1896. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i stalno boravi, posjeduje 6 r. zemlje i kuću, oženjen s Trezom rođenom Kertić, otac petoro djece, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

XV. **ŠESTAK METOD**, po zanimanju zemljoradnik, sin Franje i majke Eve rođene Peroš, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, rođen 2.VII.1881. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i boravi, posjeduje 11 jutara zemlje i kuću s gospodarskim zgradama, oženjen s Marom rođenom Šestak, otac petoro djece, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

XVI. **ZLATAR JELICA**, po zanimanju kućanica, kćer Andre Mehkeka i majke Roze rođene Talan, rođena 14.V.1907. u Novačkoj, kotar Koprivnica, Hrvatica, drž. FNRJ, udata za Leona Zlatara, biv. ustaškog zastavnika, majka jednog djeteta, posjeduje s mužem 6 rali zemlje i kuću kao i druge gospodarske zgrade, navodno sudski nekažnjavana, u istražnom zatvoru.

XVII. **GAL STJEPAN**, po zanimanju zemljoradnik, sin Đure i majke Viktorije rođene Kičinbaći, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 3 raz. osnovne škole, rođen 23.XII.1883. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i stalno boravi, posjeduje 6 rali zemlje i kuću, oženjen s Katom rođenom Šestak, otac troje djece, sudski navodno nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

XVIII. **ZLATAR ALOJZ**, po zanimanju zemljoradnik, sin Leona i Jelice rođ. Mehkek, rođen 20.VII.1929. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i stalno boravi, Hrvat, drž. FNRJ, svršio 4 raz. osnovne škole, neoženjen, u zajednici s majkom posjeduje kuću i 7 rali zemlje, sudski nekažnjavan, u istražnom zatvoru od 8.VII.1948. g.

XIX. **VEČENAJ JOSIP**, po zanimanju zemljoradnik, sin Roka i majke Lucije rođene Premec, Hrvat, drž. FNRJ, rođen 17.III.1901. god. u Goli, kotar Koprivnica, gdje i stalno boravi, svršio 4 raz. osnovne škole, posjeduje 3 rali zemlje i kuću, oženjen s Katom rođenom Sočev, otac jednog djeteta, sudski navodno nekažnjavan, sada u istražnom zatvoru.

krivi su:

I to:

I. opt. **PEROŠ JOSIP**, što je mjeseca maja pa do 20. oktobra 1944. god. kao ustaša s Bobanom i "Crnom legijom" sudjelovao u akcijama protiv NOV-a kod sela Križa i Kapele u kotaru Bjelovar,

b. što je neustanovljenog dana i mjeseca 1946. g. sastao se u Mađarskoj kao jugoslav. dvovlasničar s biv. zapovjednikom ustaške milicije u Goli Zlatar Leonom davajući mu tom zgodom informacije o prilikama u Goli da o tome nije obavijestio nar. vlasti,

c. što je neutvrđenog dana godine 1946. g. sastao se u Mađarskoj kao jugoslav. dvovlasničar s ratnim zločincem Nemic Martinom i prenio mu hranu i listove, kao i odijelo od njegove majke iz Koprivnice,

d. što je koncem svibnja 1947. g. organizirao i omogućio u zajednici s Pobi Ivanom prebacivanje u našu zemlju Miloš Ljube, Vrban Ante i Crgić Luke, te što je iste spojio s kurirom iz Papuka,

e. što je neustan. dana mjeseca svibnja 1947. g. kao jugoslav. dvovlasničar prešao u Mađarsku s Pobi Ivanom i tom prilikom odnio list s informacijama Leon Zlataru koje je ovom poslao Subotičanec Valent iz Virovitice,

f. što se 20. srpnja 1947. g. pomoću Subotičanec Valenta iz Virovitice sastao s kurirom iz Papuka, te istoga tom prilikom obavijestio o rasporedu dolaska naoružanih bandi iz Austrije,

g. što je neust. dana mjeseca srpnja 1947. g. organizirao u zajednici s Pobi Ivanom ubacivanje u našu zemlju oružane bande na čelu s ing. Petračić Božidarom, biv. ustaškim bojnikom i stožernikom,

h. što je neust. dana mjeseca listopada 1947. g. u zajednici s Pobi Ivanom i Sabolić Nikolom organizirao ubacivanje oružane bande u našu zemlju iz Austrije na čelu s Tomljenovićem radi dizanja oružanog ustanka u našoj zemlji,

i. što je neutvrđenog dana mjeseca novembra 1947. g. organizirao u zajednici sa Sabolić Nikolom ubacivanje oružane bande na čelu sa Župan Krešom, te istoj osigurao sklonište kao i prehranu do veze s kurirom iz Papuka,

j. što je neust. dana koncem mjeseca novembra 1947. g. organizirao ubacivanje oružane bande iz Austrije u našu zemlju, te istoj organizirao sklonište i hranu do povezivanja s kurirom iz Papuka,

k. što je 1947. g. organizirao prikupljanje pomoći u Goli za oružane bande ubačene u našu zemlju iz Austrije, da se je dakle borio zajedno s neprijateljem protiv svoje domovine i da je pomagao oružane bande i njihovo ubacivanje u našu zemlju,

pa da je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 4 i 7 Zakona o kriv. djelima protiv nar. i države.

II. opt. **POBI IVAN**

- a. što je neustanovljenog dana mjeseca travnja 1947. g. se sastao kao jugosl. dvovlasničar s ratnim zločincem Zlatar Leonom, koji se je tada nalazio u Mađarskoj, te mu tom prilikom davao razna obavještanja o stanju unašoj zemlji i dogovorio se o ubacivanju oružanih bandi u našu zemlju,
- b. što je neutvrđenog dana mjeseca svibnja 1947. g. išao u Viroviticu kod Subotičanec Andre radi povezivanja ratnog zločinca Zlatar Leona s križarima u Papuku i u svrhu ubacivanja naoružanih bandi iz Austrije u našu zemlju,
- c. što je neutvrđenog dana mjeseca svibnja 1947. g. primio izvještaj od Subotičanec Andre, te isti odnio kao jugoslav. dvovlasničar zajedno s Peroš Josipom, Zlatar Leonom u Mađarsku,
- d. što je neutvrđenog dana mjeseca rujna 1947. g. sastao se izvan sela Gole s ratnim zločincem Zlatar Leonom i jednom grupom terorista te im tom prilikom dao podatke o prilikama u Goli,
- e. što je neutvrđenog dana koncem mjeseca rujna 1947. g. organizirao u zajednici sa Zlatar Leonom, Peroš Josipom i Sabolić Nikolom ubacivanje jedne oružane bande iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka,
- f. što je neutvrđenog dana mjeseca listopada 1947. g. sastao se s ratnim zločincem Zlatar Leonom na mjestu zv. "Šodrana" kraj Gole i s istim razgovarao ne prijavivši to nar. vlastima,
- g. što je organizirao prikupljanje i davanje pomoći za uzdržavanje teror. grupa te i sam sudjelovao u davanju te pomoći,
- da je dakle organizirao prebacivanje oružanih bandi u našu zemlju i da ih je potpomagao, pa je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 14 Zak. o kriv. djelima protiv naroda i države.

III. opt. **VRTARIĆ MIJO**

- a. što se je neutvrđenog dana mjeseca maja 1947. g. sastao s ratnim zločincem Zlatar Leonom kod njegove kuće u Goli, s njime razgovarao, a da to nije prijavio nar. vlastima,
- b. što je neutvrđenog dana mjeseca listopada sastao se s ratnim zločincem Zlatar Leonom i jednom naoružanom bandom ubačenom u našu zemlju iz Austrije i tom prilikom mu dao 100 kom. cigareta, špeka i kruha,
- c. što se 29. srpnja 1947. g. sastao u štaglju Peroš Ivana sa Zlatar Leonom i jednom naoružanom bandom ubačenom iz Austrije u našu zemlju, s njima razgovarao i tom prilikom dao 100 kom. cigareta i 5 l vina, špeka, kruha, te vodi bande iznos od 500 dinara,
- d. što je neutvrđenog dana mjeseca srpnja 1947. g. sastao se kod Pobi Stjepana sa Zlatar Leonom i jednom grupom naoružanih bandita ubačenih u našu zemlju iz Austrije, razgovarao s njima i tom prilikom im dao 5 l vina, flašu rakije i 100 kom. cigareta,
- e. što je neutvrđenog dana mjeseca kolovoza 1947. sastao se kod Šestak Metoda s ratnim zločincem Zlatar Leonom i jednom grupom naoružanih bandita ubačenih iz Austrije u našu zemlju, razgovarao s njima i davao im tom prilikom hrane,
- f. što je od mjeseca svibnja 1947. g. do siječnja 1948. g. organizirao u zajednici s Peroš Josipom i Pobi Stjepanom ubacivanje oružanih bandi u našu zemlju, kao i sakrivanje i prehranu istih,
- da je dakle organizirao ubacivanje oružanih bandi u našu zemlju i prikrivanje i hranjenje istih, pa da je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 14 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

IV. opt. **ČURČIBAŠIĆ ANTUN**

- a. što je od 26.X.1941. g. pa do 10.V.1943. g. kao ustaša i ustaški načelnik mjesta Voćin radio na što većem organiziranju omladine u ustašku mladež,
- b. što je u vremenu od 26.X.1941. pa do 10.V.1943. g. kao ustaški načelnik mjesta Voćin sudjelovao u hapšenju i zatvaranju Židova i pristalica NOP-a,
- c. što je neutvrđenog dana i mjeseca u više navrata u godini 1945. sastao se kod Peroš Antuna s ratnim zločincem Zlatar Leonom, s njime razgovarao i brijaog ga, ne prijavivši ga nar. vlastima,
- d. što je neutvrđenog dana u jesen 1947. g. primio u sporazumu s ratnim zločincem Zlatar Leonom jednu grupu naoružanih terorista ubačenih u našu zemlju iz Austrije u svrhu dizanja oružanog ustanka, skrio ih davši im hranu i spojivši ih s križarskim kurirom radi prebacivanja za Papuk,
- da je dakle pomagao ubacivanje oružanih bandi u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka, te da je istima davao hranu i sklonište, pa da je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 4, 7 i 14 Zakona o kriv. djelima protiv

naroda i države.

V. opt. **SABOLIĆ NIKOLA**

a. što se je neutvrđenog dana mjeseca rujna 1947. g. na vlastitu želju spojio s ratnim zločincem Zlatar Leonom i tom prilikom dogovorio se o organizaciji i ubacivanju oružanih bandi iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka,

b. što je neutvrđenog dana i mjeseca godine 1947. organizirao u zajednici s Peroš Josipom i Holi Ivanom prikupljanja pomoći u Goli za izdržavanje oružanih bandi,

c. što je neutvrđenog dana mjeseca novembra 1947. g. smjestio u zaklonište jednu oružanu bandu ubačenu unašu zemlju iz Austrije, osiguravši im hranu i cigarete, kao i vezu s jednom križarskom grupom,

d. što se je neutvrđenog dana i mjeseca 1947. g. sastao dva puta s ratnim zločincem Zlatar Leonom u njegovoj kući, da to nije prijavio nar. vlastima,

e. što je neutvrđenog dana i mjeseca 1947. g. vodio jednu oružanu bandu ubačenu iz Austrije u našu zemlju iz Gole u Miholjance kod Čurčibašića radi povezivanja s križarima,

f. što je neutvrđenog dana i mjeseca 1947. g. u zajednici s Pobi Ivanom i Zlatar Leonom zaklane svinje prebacivao u Mađarsku, te tom zgodom prenesao jednu radio stanicu, koja je imala služiti iz Austrije ubačenim oružanim bandama u našu zemlju,

da je dakle pomagao ubacivanje oružanih bandi u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka i da je iste pomagao s hranom,

pa da je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 4 i 7 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

VI. opt. **PEROŠ IVAN**

a. što je neutvrđenog dana mjeseca srpnja 1947. g. dao sklonište u svome štaglju ratnom zločincu Zlatar Leonu, ne obavjestivši o tome nar. vlasti,

b. što je neustanovljenog dana mjeseca listopada 1947. g. dao sklonište u svome štaglju ratnom zločincu Zlatar Leonu i jednoj naoružanoj bandi od 9 ljudi ubačenih iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka zaklavši tom prilikom za njihovu bandu 5 odojaka,

c. što je u razdoblju od mjeseca jula 1947. g. pa do siječnja 1948. g. primio u svoju kuću u više navrata naoružane bande ubačene iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka kao i križarske kurire davajući im sklonište i hranu,

da je dakle potpomagao oružanu bandu davajući im sklonište i hranu,

pa je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 14 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države.

VII. opt. **HORVATIĆ IMBRO** i VII. opt. **BEDENIK ĐURO**

a. što su polovicom jula prevezli čamcem preko Drave oružanu bandu na čelu s Miloš Ljubom ubačenu iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka,

b. što su 29. VII. 1947. g. prevezli čamcem preko Drave naoružanu bandu na čelu s ing. Petračić Božidarom, ustaškim bojnikom, koji su ubačeni iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka,

c. što su 19. IX. 1947. g. prevezli čamcem preko Drave naoružanu bandu na čelu sa Župan Krešom, ustaškim bojnikom, ubačenu iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka,

d. što su 1.XII.1947. g. prevozili čamcem preko Drave oružanu bandu na čelu s Raduš Filipom, ustaškim satnikom, ubačenom iz Austrije u našu zemlju radi dizanja oružanog ustanka,

f. što su neutvrđenog dana i mjeseca 1947. g. primili za taj rad od ratnog zločince Zlatar Leona svotu od 1000 dinara, koji su novac među sobom podijelili po pola, tj. svaki je dobio iznos od 500 dinara,

da su dakle pomagali ubacivanje oružanih bandi u našu zemlju prevozeći ih preko Drave,

pa da su time počinili kriv. djelo iz čl. 3 toč. 7 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

IX. opt. **POBI STJEPAN**

a. što je neutvrđenog dana i mjeseca 1947. g. primio u svoj štagalj ratnog zločince Zlatar Leona i 7 do 8 oružanih bandita davši im sklonište i hrane,

b. što je 14 dana nakon djela pod a. primio u svoj štagalj ratnog zločince Zlatar Leona, dao mu sklonište, hranu i podatke o predstavnicima nar. vlasti,

da je dakle pomagao oružanu bandu davajući im sklonište i hranu, pa da je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 14 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

X. opt. **SUBOTIČANEC ANDRO**

a. što je neustanovljenog dana mjeseca svibnja 1947. g. stupio u vezu preko Pobi Ivana sa Zlatar Leonom u vezi za prebacivanje u Papuk ubačenih naoružanih bandita iz Austrije u našu zemlju radi povezivanja s Križarima, b. što je neutvrđenog dana mjeseca srpnja 1947. g. povezao ratne zločince ing. Petračić Božidara, ustaškog bojnika, i Španiček Vjekoslava, ustaškog natporučnika, ubačene iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka s križarskim kurirom iz Papuka,

c. što je neutvrđenog dana mjeseca srpnja 1947. g. poslao po svome sinu pismeni izvještaj preko Pobi Ivana iz Gole za Zlatar Leona,

da je dakle pomagao ubacivanje oružanih bandi u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka, pa je time počinio kriv. djelo iz čl. 3 toč. 7 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

XI. opt. **PERIĆ ANTUN**, XIII. opt. **PEROŠ FRANJO**, XIV. opt. **GROTIĆ IGNAC**, XV. opt. **ŠESTAK METOD** i XVII. opt. **GAL STJEPAN**

što su u vremenu od mjeseca srpnja 1947. g. pa do konca davali sklonište i hranu ratnom zločincu Zlatar Leonu i naoružanim bandama ubačenim iz Austrije u našu zemlju u svrhu dizanja oružanog ustanka, time su dakle davali sklonište i hranu licima koja su se odmetnula od vlasti pa su počinili tim djelima svaki poje-dinac kriv. djelo iz čl. 3 toč. 14 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

XII. opt. **MEHKEK FRANJO** i XVI. opt. **ZLATAR JELICA**

što su u drugoj polovici 1947. godine u više navrata davali hranu ratnom zločincu Zlatar Leonu, davali su dakle sklonište i hranu licu koje se je odmetnulo od vlasti pa su ga time pomagali, time su dakle počinili kriv. djelo iz čl. 3 toč. 14 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

XVIII. opt. **ZLATAR ALOJZ** i XIX. opt. **VEČENAJ JOSIP**

što su u vremenu od mjeseca srpnja 1947. g. pa do konca znali za kretanje rat. zločinca Zlatar Leona, a to nisu javili nar. vlastima,

pa su time počinili kriv. djelo iz čl. 8 al. 1 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države.

Radi toga se kažnjavaju i to:

I. opt. **PEROŠ JOSIP**, prema čl. 4 al. 1 Zakona kaznom smrti streljanjem, trajnim gubitkom svih građ. prava i na konfiskaciju cjelokupne imovine,

II. opt. **POBI IVAN** i III. opt. **VRTAČIĆ IVO** i IV. opt. **ČURBAŠIĆ ANTUN** čl. 4 al. 1 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u doživotnom trajanju. Nadalje se presuđuje Pobi Ivan i Vrtačić Mijo na konfiskaciju cjelokupne imovine, te konačno se presuđuju na trajan gubitak svih građ. prava.

SABOLIĆ NIKOLA, na osnovu čl. 4 al. 1 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 18 godina i na kaznu gubitka svih građanskih prava u trajanju od 3 godine. Okrivljenom se u smislu čl. 65 k. z. u gornju kaznu uračunava do sada izdržani istr. zatvor od 8. srpnja o. g. do danas.

PEROŠ IVAN, u smislu čl. 4 al. 4 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 10 godina, u koju mu se kaznu u smislu čl. 65 k. z. uračunava do sada izdržani istr. zatvor od 8. srpnja o. g. do danas.

HORVATIĆ IMBRU i **BEDENIK ĐURU**, u smislu čl. 4 al. 1 istog Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 8 godina svaki, u koje kazne im se uračunavaju u smislu čl. 65 k. z. do sada izdržani istražni zatvor od 8. srpnja 1948. g. do pravomoćnosti ove presude.

POBI STJEPANA, u smislu čl. 4 al. 4 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 4 godine u koju kaznu se uračunava u smislu čl. 65 k. z. do sada izdržani zatvor od 8.VII.o. g. do pravomoćnosti ove presude.

SUBOTIČANEC ANDRU, u smislu čl. 4 al. 1 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 12 godina u koju mu se kaznu u smislu čl. 65 k. z. uračunava do sada izdržani istražni zatvor od 14. o. g. do pravomoćnosti ove presude. Presuđuje se nadalje na gubitak svih građanskih prava u trajanju od 3 godine te konačno na konfiskaciju tri rali zemlje.

PERIĆ ANTUNA i **PEROŠ FRANJU**, po čl. 4 al. 4 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom svakog u trajanju od 8 godina u koju kaznu mu se uračunavaju u smislu čl. 65 k. z. do sada izdržani istražni zatvor od 8.VIII. o. g. do pravomoćnosti ove presude.

XII. opt. **MEHKEK FRANJO**, prema čl. 4 al. 4 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 3 godine u koju mu se kaznu u smislu čl. 65 k. z. imade uračunati do sada izdržani istražni zatvor od

8.VII. o. g. do pravomoćnosti ove presude.

XIV. opt. **GROŠIĆ IGNACA**, u smislu čl. 4 al. 4 istog Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 6 godina u koju mu se kaznu imade uračunavati u smislu čl. 65 do sada izdržani istražni zatvor od 8.VII. o. g. do pravomoćnosti ove presude.

ŠESTAK METODA i XVII. opt. **GAL STJEPANA**, u smislu čl. 4 al. 4 istoga Zakona svakoga na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 4 godine u koje im se kazne imade svakome uračunavati u smislu čl. 65 k. z. do sada izdržani istražni zatvor od 8.VII. o. g. do pravomoćnosti ove presude.

XVI. opt. **ZLATAR JELICA**, u smislu čl. 4 al. 4 istoga Zakona na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od godine i pol, u koju se imade uračunavati u smislu čl. 65 k. z. do sada izdržani istražni zatvor od 8.VII. o. g. do pravomoćnosti ove presude.

XVIII opt. **ZLATAR ALOJZA**, po čl. 8 al. 1 istoga Zakona a uporabom čl. 62 k. z. na kaznu popravnog rada u trajanju od 6 mjeseci, u koju kaznu mu se u smislu čl. 65 k. z. uračunava istražni zatvor, tako da se za jedan dan istražnog zatvora računa tri dana popravnog rada, a imade mu se uračunati do sada istražni zatvor od 8.VII. o. g. do danas.

XIX. opt. **VEČENAJ JOSIPA**, po čl. 8 al. 1 istoga Zakona a uporabom čl. 62 k. z. na kaznu popravnog rada u trajanju od 8 mjeseci u koju mu se kaznu u smislu čl. 65 al. 2 k. z. uračunava do sada istražni zatvor od 8.VII. o. g. do danas, tako da se za svaki dan izdržanog zatvora istome računa 3 dana popravnog rada."

Većina osuđenih u Bjelovaru ubrzo je zatražila pomilovanje. Prezidijum Narodne skupštine FNRJ odbio je 4. srpnja 1949. molbe Franje Mehkeka, Metoda Šestaka, Jelice Zlatar, Stjepana Gala i Stjepana Pobija. Isto je državno tijelo donijelo 30. siječnja 1951. odluku kojom nije prihvatilo molbe za pomilovanje Mije Vrtarića, Antuna Čurčibašića, Nikole Sabolića i Franje Peroša. Dvojici su ipak kazne bile smanjene: Ivanu Perošu s deset na osam godina, a Antunu Periću s osam na šest godina. Čurčibašiću je Prezidijum 28. listopada iste godine ipak smanjio kaznu na dvadeset godina zatvora, da bi Vrhovni sud NR Hrvatske 11. lipnja 1954. kaznu još smanjio na trinaest godina strogog zatvora. Ivan Pobi, osuđen na doživotnu kaznu zatvora, zatražio je od bjelovarskog Okružnog suda izvanredno ublažavanje kazne polovicom 1953. godine. Sud molbu nije prihvatio, a rješenje je potvrdio i Vrhovni sud NR Hrvatske 4. rujna 1953. godine. Savezno izvršno vijeće odbilo je 2. rujna 1958. pomilovati Nikolu Sabolića.

Do danas nije do kraja razjašnjeno zbog čega je akcija doživjela potpuni neuspjeh. Mnogi sudionici ove akcije kasnije su optuživali Leona Zlatara za njezin neuspjeh, iako su bili iznenađeni što se i on našao s njima na optuženičkoj klupi. Stoga iz knjige Ivana Prusca "Tragedija Kavrana i drugova" (Rijeka, 1996.) prenosimo iskaz neimenovanog svjedoka, koji je u zatvoru direktno od Zlatara prije njegova smaknuća čuo neke pojedinosti o akciji: "Negdje u ožujku 1948. godine meni su udbaši donijeli u čeliju krevet namješten slično kao u bolnici i, nakon nekoliko dana, donijeli su Zlatara u čeliju i stavili ga na onaj krevet. Kad su oni otišli, Pišta je počeo nešto govoriti, međutim ja nisam obraćao pažnju na ono što je on govorio. Stalno sam mislio, zar je moguće, da su oni tako izmrcvarili čovjeka, koji je, po mom mišljenju, morao surađivati s njima. On je imao noge zamotane u neke zavoje i to je strašno zaudaralo na rane.

Nakon nekoliko dana provedenih s njim došao sam do uvjerenja, da bi bilo dobro da ipak s njim razgovaram i da tako doznam nešto više o onome, zašto sam bio spreman i život položiti. Pišta mi je tada ispričao što se s njim dogodilo. Padom jedne grupe, koja je išla preko kanala Mađarska, polovicom prosinca 1947. Rusima u ruke, netko je od njih morao otkriti cijeli kanal, kao i veze koje su postojale između Mađara i nas.

Na jednome mjestu mađarska je policija čekala Pištu i jednostavno ga tamo uhitila. S njim je uhvatila i sve one koji su nam pomagali u hrani i smještaju prilikom prolaska grupa kroz Mađarsku. Mađarska je policija toliko tukla Pištu, da su mu odbili s nogu sve prste raznim predmetima za mučenje. Prema njegovu pripovijedanju, tukli su ga otprilike ovako:

Najprije su ga dobro istukli olovnim palicama po tabanima, tako da je sva koža ispucala i po tabanima i po prstima. Kad su ga tako dobro isprebijali, ostavili su ga na miru dva do tri dana da rane malo zacijele, a onda su ga prisilili da tako ranjivim nogama trlja i hoda po oštrom betonu. Kad to nije htio, ili nije mogao sam raditi, onda su ga pograbila dvojica policajaca i trljali mu noge o taj hrapavi beton. Pod takvim mukama on im je sve priznao.

Tada je policija dovela Pišti na suočenje dvije mlade Mađarice da im on u lice kaže da su i one s njim surađivale

u tom pothvatu. Kad je on to učinio, one su mu pljunule u lice i rekle da ga nikada nisu vidjele.

Čim je to Udba saznala, odmah je intervenirala kod mađarskih vlasti da se Pišta vrati centralnoj Udbi u Beograd. Tada su ga Mađari onako izmrcvarena odveli na granicu i predali Udbi. Ovi su ga odveli u Beograd, previli mu rane i uputili ga Udbi u Zagreb.

Pišta je dobivao oficirsku hranu i to u tolikoj mjeri koliko je sam htio. Sve je nekako dobro išlo do pred samo suđenje, kad je morao svoju ulogu držanja pred sudom napamet naučiti, tako da se ne bi moglo slučajno otkriti da je on bilo što pridonio našem hvatanju. Oni su imali namjeru da ga kasnije ponovno upotrijebe za prljavu rabotu protiv naše akcije.

Jednoga poslijepodneva bio je, kao i obično, na saslušanju, s kojega se vraćao većinom dobro raspoložen. Ovoga je puta bio strašno uzrujan i jako zamišljen. Nije mogao izdržati da ne ispriča sve što se dogodilo. Kaže da je slučajno, ne misleći ništa loše, govorio o nekoj ženi s kojom je imao intimne odnose, a ta žena da je kasnije postala supruga upravo onog majora koji ga je saslušavao. Da bi major uklonio svjedoka, koji mu je sa ženom živio, rekao je Pišti otvoreno da to više nikada neće imati priliku govoriti. Pišta mu je tada zaprijetio da će čitavu stvar u vezi akcije Gvardijan iznijeti javno pred sudom. Major mu je tad rekao da on na suđenju može reći samo nekoliko riječi te da ne smije zaboraviti da se poslije suđenja ponovno vraća u prostorije Savske ceste njemu na raspolaganje.

Sad je istom Pišta vidio u kakvu je klopku upao i tada je rekao svjedoku N. N. da će mu prije rastanka ispričati pravu istinu, tako da se zna kako se to sve odvijalo. No nažalost, poslije izricanja presude oni su bili rastavljeni i tako je još jedna velika, možda najinteresantnija tajna legla u grob s ovim slabićem."